

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

”Ja have to say de här på engelska”

Kodväxling och annan språkväxling
hos fyra informanter inom projektet
Svenskan i Amerika

Anna Bjerkstig

Magisteruppsats, SSA220 15 hp
Ämne: Svenska som andraspråk
Termin: Vårterminen 2016
Handledare: Henrietta Adamsson Eryd
Examinator: Henrik Rosenkvist

Sammandrag

I denna studie undersöks förekomsterna av kodväxling och andra språkväxlingstyper hos fyra informanter bosatta i USA. Materialet till studien har hämtats från ett större antal intervjuer som genomförts inom ramen för projektet Svenskan i Amerika, SVAM. De intervjuer som har valts ut för denna studie har gjorts med fyra amerikansvenskar, två kvinnor och två män i åldrarna 77 – 93 år, som är så kallade heritage speakers av svenska. Studien beskriver dels vilka kodväxlingstyper som förekommer hos dessa amerikansvenskar, dels vilka andra typer av språkväxlingar som förekommer.

Resultaten av studien visar att kodväxling förekommer hos alla de fyra informanterna, även om det är stora skillnader mellan dem beträffande typ och antal. Den vanligast förekommande kodväxlingstypen är intrasententiell kodväxling, tätt följd av intersententiell kodväxling, men även tag-kodväxling förekommer.

Andra typer av språklig växling som undersöks i denna studie är semantisk konvergens och lån. Semantisk konvergens förekommer förhållandevis frekvent hos informanterna i studien, medan lån förekommer mer sparsamt.

Nyckelord: heritage language, kodväxling, lån, semantisk konvergens, språkväxling, svenskan i Amerika

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1. Tvåspråkighet och amerikansvenska.....	1
1.2. Projektet SVAM, svenskan i Amerika.....	1
2. Syfte och forskningsfrågor.....	3
3. Tidigare forskning och teoretisk bakgrund.....	3
3.1. Teorier och studier kring samtalsanalys.....	3
3.2. Teorier och studier kring kodväxling.....	4
3.2.1. Kodväxling ur ett grammatiskt perspektiv.....	5
3.2.2. Kodväxlingens struktur.....	6
3.2.3. Kodväxling ur ett sociolingvistiskt perspektiv.....	6
3.2.4. Distinktionen kodväxling-diglossi.....	7
4. Termer och begrepp.....	7
4.1. Intersententiell kodväxling.....	7
4.2. Intrasententiell kodväxling.....	8
4.2.1. Kodväxling av flerordssekvenser.....	9
4.2.2. Kodväxling av enstaka ord.....	9
4.2.3. Kodväxling flera gånger inom en mening.....	9
4.3. Kodväxling med påhäng (tags).....	9
4.4. Lån.....	10
4.5. Distinktionen mellan lån och kodväxling.....	11
4.6. Semantisk konvergens.....	12
5. Material, urval och metod.....	12
5.1. Material.....	13
5.2. Informanterna.....	14
5.2.1. Dolly.....	14
5.2.2. Martha.....	14
5.2.3. Albert.....	15
5.2.4. Konrad.....	15
5.3. Urval och avgränsning.....	15
5.4. Metod.....	16

6. Resultat.....	18
6.1. Inledande iakttagelser.....	18
6.2. Översiktlig sammanställning av resultat.....	19
6.2.1. Kodväxling.....	19
6.2.2. Jämförelse av kodväxlingsförekomster.....	20
6.2.3. Lån.....	21
6.2.4. Semantisk konvergens.....	21
6.3. Resultat redovisade i kategorier.....	22
6.3.1. Intersententiell kodväxling.....	22
6.3.2. Intrasententiell kodväxling.....	23
6.3.3. Kodväxling med påhäng/tags.....	28
6.4. Övriga typer av språkväxling.....	29
6.4.1. Lån.....	29
6.4.2. Semantisk konvergens.....	30
6.5. Sammanfattning av resultaten.....	31
7. Diskussion.....	32
7.1. Aspekter på materialet.....	32
7.2. Aspekter på kategorisering och strukturering.....	32
7.3. Lexikala aspekter.....	33
7.4. Samtalsanalytiska aspekter.....	34
7.5. Sociolingvistiska aspekter.....	35
7.6. Framtida forskning.....	36
7.7. Avslutning.....	36
8. Litteratur.....	37

1. Inledning

1.1 Tvåspråkighet och amerikansvenska

Tvåspråkighet i olika former är ett fenomen som är utbredd över i stort sett hela världen. I vår tid, när Internet gör det möjligt för stora delar av världens invånare att kommunicera med varandra över nationsgränser och från en kontinent till en annan, ökar möjligheterna för allt fler att möta flera språk i det dagliga livet. Grosjean (1982) påpekar:

(...) bilingualism is present in practically every country in the world, in all classes of society, and in all age groups. In fact it is difficult to find a society that is genuinely monolingual. Not only is bilingualism worldwide, it is a phenomenon that has existed since the beginning of language in human history. It is probably true that no language group has ever existed in isolation from other language groups, and the history of languages is replete with examples of language contact leading to some form of bilingualism. (Grosjean 1982:1)

Under de sista årtiondena av 1800-talet och de första decennierna av 1900-talet utvandrade 1,3 miljoner svenskar till det land som på den tiden kallades Amerika. Larsson et al. (2015) skriver att detta innebär att en betydande del av de svensktalande faktiskt bodde i Amerika vid denna tid, och påpekar: ”Despite this, we do not know much about the Swedish spoken in America during the great emigration, nor do we know much about contemporary American Swedish.” (Larsson et al. 2015:359) Idag finns i USA ett antal tvåspråkiga personer med svensk bakgrund, personer som talar både svenska och engelska. Somliga av dessa är första generationens invandrare, medan vissa är andra eller tredje generationens ättlingar till människor som invandrat. I denna studie undersöks den tvåspråkighetssituation som föreligger hos många amerikansvenskar, och som ligger till grund för projektet Svenskan i Amerika, SVAM. Ett av tvåspråkighetsfenomenen som undersöks i denna studie är kodväxling, men även andra språkväxlingstyper hos amerikansvenskarna undersöks.

1.2 Projektet SVAM, Svenskan i Amerika

Intervjuerna som utgör grunden för denna studie har genomförts inom ramen för projektet Svenskan i Amerika, SVAM. Projektet har initierats av fem forskare (Larsson et al. 2012).

Syftet med SVAM är att undersöka hur svenskan ser ut i dagens Amerika och åstadkomma en databas för forskare att hämta material ur för framtida forskning.

Projektet Svenskan i Amerika, ett samarbete mellan Institutet för Språk och folkminnen och Göteborgs och Oslos universitet, syftar till att öka kunskapen om samtida amerikansvenska. (Svenskan i Amerika [www]); Amerikasvenskan idag [www]) Inom ramen för projektet har flera uppsatser publicerats, och en avhandling är under arbete. I intervjuer med amerikansvenskar åren 2011 – 2014 har de fått berätta om sin bakgrund och om anledningen till att de har svenska som ett av sina språk. Genom insamlingen av materialet ges forskare möjlighet att studera exempelvis kodväxling mellan svenska och engelska. Annat som är eller kan bli föremål för studier är hur ord, ordföljd och grammatik påverkas av språkkontakten med engelskan, eller hur talarna ser på sin språkliga identitet.

Kodväxling och andra språkväxlingar studeras i denna undersökning. Ett exempel på kodväxling finns i intervjun med en av studiens informanter, Konrad (K), i detta fall när han ska berätta om släktskapsförhållanden med några av sina anförvanter:

Exempel 1. have to say (24:31)

```
01 K   å du vet han som bor där (.) hanses (1.1)
02     ja have to say de här på engelska, great
03     great great grandfather
```

Att växla språk från svenska till engelska inom en mening, på det sätt som Konrads exempel visar, belyser hur kodväxling i vissa fall kan te sig. I det material som undersöks i studien förekommer denna och andra typer av kodväxling, samt andra former av språkväxling.

I nästa avsnitt beskrivs det syfte och de forskningsfrågor som studien utgår från.

2. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna undersökning är att studera och beskriva olika typer av kodväxling och andra typer av språkväxling i det amerikansvenska material som samlats in inom projektet Svenskan i Amerika.

Följande forskningsfrågor ligger till grund för studien:

1. Vilka kodväxlingstyper sker hos informanterna i studien?
2. Vilka språkväxlingar förutom kodväxling sker i informanternas tal?

I det följande redogörs för den tidigare forskning och teoretiska bakgrund som ligger till grund för studiens analys.

3. Tidigare forskning och teoretisk bakgrund

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning, först inom fältet samtalsanalys och sedan inom kodväxling, två forskningsfält som är relevanta för föreliggande studie.

3.1 Teorier och studier kring samtalsanalys

Resultaten i denna studie har åstadkommit genom analys av samtal. I studien undersöks hur heritage language-informanterna använder kodväxling och annan språkväxling i samtal med intervjuare. För en definition av begreppet *heritage language*, se avsnitt 5.1. I detta avsnitt ges en beskrivning av principerna för samtalsanalys, på engelska Conversation Analysis, CA. Beskrivningen gör inte anspråk på att vara en uttömmande redogörelse för samtalsanalysens historia och olika inriktningar, utan här ges endast en kort bakgrund till fältet samtalsanalys med utgångspunkt i de begrepp som förekommer i denna studie.

I samtal utbyter människor kunskap, erfarenheter och åsikter i samspel med varandra. **Samtalsanalysen** som metod tillhandahåller ett verktyg för att studera hur samspelet i samtal är strukturerat. Samtalsanalysen har utarbetats som en empirisk metod för att undersöka "the organisation of social action in everyday interaction" (Psathas, 1995:2). Sacks (1984) anser att samtalet är en välorganiserad aktivitet; det är "order at all points" i muntlig interaktion (ibid. 1984:22). Om deltagarna i samtalet inte följer vissa regler riskerar interaktionen snart att bryta

samman. Organisationen av samtalet har inget "pre-existing framework", påpekar Liddicoat (2007:2), utan samtalets organisation uppstår genom en "documentary method" (Garfinkel 1967), vilken synliggörs av medlemmarna i ett samhälle eller i en grupp.

Interaktion bygger på **turtagning**, ett begrepp som innebär att de som deltar i ett samtal turas om att tala, och varje ny tur bygger på det som sagts i föregående tur(er). Turtagning möjliggör återkoppling och bygger upp ömsesidighet i samtal. Samtalsdeltagarna uppmärksammar hur varje talhandling förhåller sig till tidigare talhandlingar, och inriktar sig samtidigt på dessas följder för de kommande talhandlingarna. (Schegloff 2007:9). Atkinson & Heritage (1984:5) framhåller: "some current conversational action proposes a here-and-now definition of the situation to which subsequent talk will be oriented". Varje tur förmedlar, enligt detta synsätt, tolkningar av tidigare yttranden i samtalet. Dessa tolkningar belyses i analyser av **talsekvenserna**. Heritage (1984:241) påpekar att syftet med analyserna av talsekvenserna är "to describe the procedures and expectations in terms of which speakers produce their own behaviour and interpret the behaviour of others". Analyser av samtalssekvenserna riktar främst in sig på intressanta detaljer som kan studeras genom transkriptioner av samtal. Så kallad *Next Turn Proof Procedure*, **responsevidens**, är ett sätt för en forskare att visa hur en samtalsdeltagare uppfattar föregående utsaga genom det sätt denne ger respons på utsagan.

En viktig aspekt av samtalsanalysen är begreppet **reparation**, ett fenomen som innebär "dealing with problems or troubles in speaking, hearing, and understanding the talk in conversation" (Schegloff 1997:503). Reparationen kan vara självinitierad eller annaninitierad (Lindström 2008:146). Norrby (2014:155) framhåller att självinitierad reparation är den prefererade, samt att reparationer sker så snabbt som möjligt efter att problemen uppstått, vilket gör den självinitierade reparationen till den reparation som ligger närmast till hands.

3.2. Teorier och studier kring kodväxling

Då denna undersöknings främsta fokus är informantens kodväxling i samtal med intervjuare ges här en teoretisk bakgrund till fenomenet **kodväxling**, på engelska code-switching, CS. Inte heller denna framställning kan sägas vara uttömmande, utan beskriver kodväxling främst med utgångspunkt i denna studie. I detta avsnitt beskrivs även språkliga fenomen som definitionsmässigt ligger nära kodväxling, samt några andra språkliga begrepp som används i undersökningen.

I tidig forskning kring kodväxling ansågs byte mellan språk vara uttryck för en brist i den språkliga kompetensen (bland andra Weinreich 1953). Flera forskare, bland dem Auer (1998:1 – 24), har senare kommit fram till att kodväxling inte beror på bristande kunskaper i talarens modersmål, utan snarare att denne har goda kunskaper, såväl språkligt som kulturellt, i ett annat språk och därför kan uttrycka sig mer varierat. Naturligtvis är en förutsättning att samtalspartnern är insatt i koderna. Gumperz (1982:59) anser att man kan tala om kodväxling när skillnader i grammatik föreligger mellan två språkliga varieteter. Blom och Gumperz (1972) utvecklade begreppen **situational alternation** och **conversational alternation**. Det förra begreppet hänför sig till byte av språkart beroende på vilken miljö samtalet ägde rum i, medan det senare begreppet hänför sig till vilket samtalsämne som var aktuellt.

Poplack et al. (1987:34f) beskriver hur övergången från ett språk till ett annat kan ske antingen genom en **flaggad övergång** (flagged switch), eller i form av en **mjuk övergång** (smooth switch), dvs. antingen genom en kommentar eller ett tvekljud som /a:/, eller genom en omarkerad glidning från det ena språket till det andra.

3.2.1. Kodväxling ur ett grammatiskt perspektiv

Flera forskare har studerat kodväxling ur ett grammatiskt perspektiv. Myers-Scotton (1993) anser att där det föreligger kodväxling finns det ett språk som är det dominerande språket, **matrisspråket**, eller Matrix language (ML), och ett eller flera språk som är **inbäddade** eller Embedded Language(s), (EL). I exempel 2 berättar Konrad för intervjuaren att hans mamma fick ett arbete:

Exempel 2. boarding-

01 K å hon min mor fick arbete där på (.) **boarding**-huse,
02 var min far å sin bror hennes bror bodde (.) så det var
03 hur min far mötte mor,

I ovanstående exempel är svenskan matrisspråket, då de flesta språkliga element är på svenska, medan engelskan, här representerad av substantivet *boarding*, är det inbäddade språket.

En annan grammatisk aspekt av kodväxling är att den ofta involverar lexikala begrepp, något som har visats av Poplack (1980) och Myers-Scotton (1997). Angermeyer (2010) har i sin studie funnit att den lexikala kategori som oftast kodväxlas är substantiv,

medan den näst största kategorin utgörs av verb.

Hasselmo (1974) undersökte svenskan i Amerika ur språkväxlingsperspektiv, närmare bestämt med fokus på bland annat syntax och morfologi. Hasselmo (ibid.) beskriver en så kallad ”svenskamerikansk talekonomi”, och framhåller att svenskamerikanerna hade en språksituation där engelska användes i skolan, i kontakt med högre myndigheter och i samband med ekonomisk verksamhet, medan man talade svenska i hemmet, i kyrkan och i föreningslivet (Hasselmo 1974:111).

3.2.2. Kodväxlingens struktur

Kodväxlingens struktur har beskrivits av Poplack (1980), som delar in kodväxlingen i tre huvuddelar, som bland annat utgår från var växlingen sker: **intersententiellt**, **intrasententiellt** och genom **påhäng/tags**. Intersententiell växling sker mellan meningar medan den intrasententiella görs inom en mening. Tag-kodväxling innebär användning av språkliga element som exempelvis *you know*, som kan förekomma var som helst i en mening. Tags kan ibland ha funktionen av utrop.

3.2.3. Kodväxling ur ett sociolingvistiskt perspektiv

Kodväxling har även studerats ur ett sociolingvistiskt perspektiv, av bland andra Auer (1998), som framhåller att kodväxlingen kan vara antingen **diskursorienterad** eller **deltagarorienterad**. I det förra fallet påverkas valet av språk av faktorer som till exempel samtalsämne, talarens attityd eller till vem talaren riktar sig. I det senare fallet härrör sig kodväxlingen till vilket språk talaren själv föredrar respektive vilket språk hon eller han uppfattar att samtalspartnern föredrar. Även Winford (2003) uppmärksammar den typ av kodväxling som inträffar vid så kallade påhäng eller *tags*, av typen *you know* och *well*. Winford (ibid.) anser även att kodväxling kan ske inom ett ord, som i verbet *hunta*. Till skillnad från Winford (2003) anser Poplack (1980) att ett ord som *hunta*, uttalat /hønta/, ska betecknas som lån, eftersom det uppvisar drag som överensstämmer med fonologiska och morfologiska egenskaper i det mottagande språket, vilket i denna undersökning är svenska. Håkansson (2003) anser att definitionen av lånord och av kodväxling avgörs av vilken kategori talare som avses: en person som talar endast ett språk använder lånord, medan en flerspråkig talare kodväxlar (ibid. 2003:127).

3.2.4. Distinktionen kodväxling - diglossi

Park (2004) och Grosjean (1982) diskuterar begreppet **diglossi**, och beskriver det som ett språkligt fenomen som innebär att människor växlar mellan språk eller mellan språkliga varieteter. Orsaken till denna språkväxling är kontextberoende, det vill säga valet av språk avgörs av vilken situation talaren befinner sig i. Situationen kan å ena sidan vara familjekretsen, och å andra sidan ett formellt sammanhang som skola eller arbetsliv. Park (2004) nämner Paraguay som ett exempel på ett land där diglossi förekommer: Det sydamerikanska indianspråket guaraní används i informella samtal, exempelvis inom familjen och vänner emellan, medan spanska används i formella sammanhang som skola och arbetsliv.

Park (2004:281) kontrasterar diglossi med kodväxling, och definierar det senare begreppet: "(...) omväxlande användning av mer än ett språk i ett och samma samtal kallas *kodväxling* (eng. conversational code switching)." (Kursivering av Park, ibid.) I denna uppsats ansluter jag mig till Parks (2004) definition av kodväxling som tvåspråkiga talares växling mellan två språk i samma samtal.

Efter ovanstående redogörelse för teorier och studier kring samtalsanalys och kodväxling följer i nästa avsnitt en genomgång av termer och begrepp som ligger till grund för denna undersöknings resultatanalys.

4. Termer och begrepp

I följande avsnitt beskrivs de termer och begrepp som använts vid analysen av resultaten i denna studie.

4.1. Intersententiell kodväxling

Poplack (1980) definierar intersententiell kodväxling som det språkbyte som sker vid en meningsgräns, och i denna undersökning används begreppet på samma sätt. I exempel 3 berättar Konrad om sitt arbete i skogen, och behöver då använda ett ord för att kunna benämna dem som ägde skogen:

Exempel 3. we call'em lumber barons (09:33)

01 K å så de va många (1.0) ja vet inte va de ä på svenska |(.)
02 we call'em lumber baronsε

Konrad berättar på svenska om sitt skogsarbete, och kommer fram till den punkt där han vill prata om skogsägarna. Han uttrycker då först i en mening på svenska att han inte kan det svenska ordet för skogsägare, varpå han i nästa mening övergår till engelska: *we call'em lumber barons*. I transkriptionen markeras med ett lodrätt streck platsen där en meningsgräns kan urskiljas. Genom sin metakommentar på svenska, att han inte känner till den svenska motsvarigheten till det lexikala begreppet *lumber barons*, ger Konrad exempel på det som av Norrby (2014) benämns självinitierad reparation, vilken i detta fall görs med hjälp av kodväxling av en mening, *we call'em lumber barons*.

4.2. Intrasententiell kodväxling

I intervjuerna med de fyra informanterna förekommer intrasententiell kodväxling i 36 fall. Intrasententiell kodväxling definieras av Poplack (1980) som kodväxling som sker inom en mening, och i denna studie används hennes definition av begreppet. Intrasententiell kodväxling kan ske i form av exempelvis flerordssekvenser och enstaka ord. Hos informanten Martha förekommer bland annat följande exempel på intrasententiell kodväxling:

Exempel 4. *fairytale*s (30:07)

01 M men (.) han läste svensk poesi till mig o mamma
02 tala om (.) svenska (.) a: **fairytale**s
03 hur säger man de på?
04 I1 [sagor,
05 I2 [sagor
06 M ja sagor a ja aha,

Martha berättar att hennes föräldrar höll svenskan levande i hemmet genom att pappan läste svensk poesi och mamman berättade sagor för henne. För att uttrycka detta kodväxlar Martha till engelska med ordet *fairytale*s. Ett tvekljud, *a:*, föregår övergången till engelska. Martha ger exempel på en självinitierad reparation (Schegloff 1997; Lindström 2008) när hon i nästa mening frågar vad ordet heter på svenska. Kodväxlingen med ordet *fairytale*s sker inom en mening, vilket betecknas som intrasententiell kodväxling.

4.2.1. Kodväxling av flerordssekvenser

Kodväxling intrasententiellt av flerordssekvenser förekommer i sammanlagt sex fall hos två av informanterna. Denna typ av kodväxling innebär att flera ord efter varandra kodväxlas inom samma mening. Exempel 14 i avsnitt 6.3.2.2 visar hur kodväxling av flerordssekvenser kan se ut.

4.2.2. Kodväxling av enstaka ord

Som exempel 4 visar sker kodväxling ibland med enstaka konstituent. Ytterligare ett exempel på detta återfinns i exempel 5, där Martha berättar om sin skolgång i Amerika:

Exempel 5. Subjects (25:28)

01 M a: många många öum **subjects** hur säger man de? haha
02 I1 [ämnen,
03 I2 [ämnen
04 M ja, aha.

Martha berättar att hon hade många ämnen när hon gick i skolan, och hon kodväxlar när hon använder det engelska substantivet *subjects* i den svenska kontexten. *Subjects* är det enda engelska ordet i denna del av samtalet, och kan beskrivas som kodväxling av ett enstaka ord eller en enstaka konstituent.

4.2.3. Kodväxling flera gånger inom en mening

I några få fall kodväxlar informanterna flera gånger inom samma mening. I exempel 15, avsnitt 6.3.2.3, åskådliggörs denna typ av kodväxling.

4.3. Kodväxling med påhäng (tags)

I intervjun med Albert förekommer kodväxling av den typ av språkliga element som brukar kategoriseras som *påhäng* eller *tags* (Winford 2003), och som kan beskrivas som språkelement som inte är syntaktiskt integrerade i den mening de ingår i. Ett sådant fall återfinns i exempel 6, där Konrad förklarar hur länge han har bott på hemorten:

Exempel 6. you know (04:15)

01 K å vi har bott här e: sen 1970
02 I1 ja,
03 K så ja va [e **you know** [ja ha vart här hela tiden.
04 I1 [a [ja

Konrad berättar på svenska hur länge han har bott på orten, och efter intervjuarens ”ja” fortsätter han med att förklara att han har bott på samma ort sedan 1970. Insprängd i den svenska meningen återfinns den engelska frasen *you know*, som inte är syntaktiskt integrerad i meningen. Konrad och hans intervjuare använder i övrigt svenska när de samtalar om detta ämne. Enligt Poplack (1980) är det typiska för tag-kodväxlingen att den utgörs av språkliga element som inte behöver vara integrerade i satsens övriga grammatik.

Diskurspartikeln *well* har också kategoriserats som påhäng/tag i denna studie, eftersom den på liknande sätt som *you know* inte är integrerad i syntaxen meningen den ingår i. Winford (2003) anser att *well* kan beskrivas som en typ av påhäng på liknande sätt som *you know*. I enlighet med denna uppfattning har diskurspartikeln *well* placerats i kategorin påhäng/tags i denna studie. Mattsson (2009:79) framhåller att grundfunktionen hos *well* är att signalera någon typ av omförhandling av det samtal som pågår, samt att betydelsen av *well* beror på kontexten. Schourup (2001:1026) påpekar att trots att *well* ägnats mycket tid i forskningen finns det ingen allmänt vedertagen åsikt om hur dess grundfunktion ska formuleras.

4.4. Lån

Lån förekommer hos två av de fyra informanterna i undersökningen, och det finns sammantaget tio fall i denna kategori. Dessa lån sker i samband med substantiv och verb. Ett exempel finns hos Konrad, när han berättar om ett besök i Sverige:

Exempel 7. visita (24:00)

01 K så när vi va i ä: (.) å: **visita** där i värmland så (.)

Konrad berättar i detta sammanhang på svenska om ett besök i Sverige och i stället för att använda standardsvenskans ’besökte’ använder han *visita*, vilket kan jämföras med exempel 19, *hunta*, se avsnitt 6.4.1. Verbet *visita* uttalar Konrad enligt svenska uttalsnormer med betoning på andra stavelsen. Han uttalar dessutom verbet utan tonande /z/, vilket skulle ha varit i enlighet med standarduttal i engelskan. Poplack (1980) menar att det finns två typer

av lån: tillfälliga och etablerade lån. Ett exempel på den senare kategorin är i svenskan *baby*, som såväl fonologiskt som morfologiskt har inlemmats i svenskan. Det engelska uttalet /berbi/ har i svenskan ersatts av ett svenskt uttal utan diftong men med ett långt, öppet vokalljud, /ɛ:/. Dessutom har substantivet i singular försetts med ett bundet morfem, (-s), som i engelskan endast används i plural. På svenska används -s i singular. /bɛ:bɪs/. Vidare har det svenska ordet /bɛ:bɪs/ försetts med svenska pluraländelser, -ar resp. -arna. Det engelska lånordet *baby* är numera ett etablerat lån och är allmänt accepterat i svenskan. Ett exempel på lån är således det ord som Konrad använder i exempel 7: *visita*. Konrad använder ett engelskt ord i en svensk kontext och förser det engelska verbet med en svensk verbändelse, -a, samt med svenskt uttal. Eftersom Konrad gör en framställning i preteritum, vilket framgår av användningen av verbet *va* (var) tidigare i meningen, är det sannolikt att Konrad använder preteritumformen även av verbet *visit-a*. Dock är det i enlighet med svensk uttalsnorm att utesluta preteritumändelsen -de i talad svenska.

4.5. Distinktionen mellan lån och kodväxling

I exempel 8 berättar Konrad hur han och hans fru slog sig ned och ordnade sig någonstans att bo:

Exempel 8. an apartment (02:36)

01 K å så B å ja a: när vi gifte oss hade jag
 02 en liten (.) plats a: **an apartment** på den tiden.

Till skillnad från i exempel 7, *visita*, ser vi i exempel 8 hur substantivet *an apartment* behåller sin engelska morfologi. Konrad använder i meningen, som i övrigt är på svenska, detta substantiv med bibehållen engelsk obestämd artikel, *an*. När man lyssnar på Konrad hör man dessutom ett engelskt uttal av *an apartment*.

Exempel 7 och exempel 8 exemplifierar skillnaderna mellan lån och kodväxling i enlighet med Poplacks (1980) definitioner: Om ordet ges en böjning som överensstämmer med böjningsmönstret i det mottagande språket (det engelska verbet *visit* får en svensk verbändelse och svenskt uttal och blir *visita*) betraktas det som ett lån. Om ordet i stället behåller morfologi och fonologi från det språk varifrån ordet hämtas (*an apartment* behåller engelskans obestämda artikel, samt engelskt uttal) definieras det som ett fall av kodväxling. I denna undersökning definieras lån i enlighet med Poplacks definition.

4.6. Semantisk konvergens

Semantisk konvergens (Clyne 2003; Larsson m.fl. 2012) innebär att ett ord som uttalsmässigt liknar ett ord i engelskan används i en mening som sägs på svenska. Semantisk konvergens kan även beskrivas som ett fenomen i gränslandet mellan lån och kodväxling. För att förklara denna typ av avvikelse från standardsvenskan används ibland uttrycket **false friends**, det vill säga att talaren använder ett ord i engelskan för att uttrycka ett ord i svenskan, men detta ord betyder i svenskan inte samma sak som det engelska ordet. Stålhammar (1997) nämner i samband med detta begrepp att "den egentliga fienden är en s.k. false friend, en bedräglig ordlikhet" (ibid. 1997:140). Ett exempel på semantisk konvergens finns i den mening som Albert formulerar när han berättar om sitt möte med en person från Skåne:

Exempel 9. hård å förstå (12:11)

01 A han va skåning.
02 I1 skåning,
03 A yeah de var så **hård hård** å förstå,
04 I1 Ja,
05 A Yeah.

Alberts användning av adjektivet *hård* när han menar 'svårt', vilket i engelskan motsvaras av ordet *hard*, betecknas som semantisk konvergens. I det ovan transkriberade samtalet använder Albert ordet *hård* på ett sätt som avviker från standardsvenskans sätt att använda det. I sammanhanget skulle ordet 'svårt' ha varit det förväntade, vilket skulle ha lett till att Albert i stället hade sagt 'svårt att förstå'. Hasselmo (1974:158) använder begreppet **kopiering** för att definiera detta och liknande fenomen.

Ovanstående avsnitt har redogjort för de termer och begrepp som använts vid analysen av resultaten i undersökningen. I nästa avsnitt följer en beskrivning av material, urval och metod.

5. Material, urval och metod

I följande avsnitt beskrivs först undersökningens material, sedan undersökningens informanter och därefter det urval och den avgränsning som gjorts. Därefter beskrivs den metod som har använts vid analysen av samtalen.

5.1. Material

För denna studie har fyra informanternas intervjuer valts ut ur ett material på 41 informanter som intervjuades i USA under åren 2011 – 2012 inom projektet, Svenskan i Amerika (Larsson et al. 2015; Svenskan i Amerika [www]). Informanterna inom projektet SVAM har i intervjuerna besvarat frågor som bland annat handlar om deras förhållande till svenska. För vissa av informanterna i SVAM är svenska deras **heritage language**. Rothman (2009) beskriver detta begrepp på följande sätt:

A language qualifies as a heritage language if it is a language spoken at home or otherwise readily available to young children, and crucially this language is not a dominant language of the larger (national) society. (Rothman 2009:159)

Svenska är det språk informanterna som barn använde i hemmet, men de har levt hela, eller större delen av, sina liv i ”Amerika”/USA, där de till största delen kommunicerat på majoritetsspråket engelska, både i formella och informella sammanhang. I frågeformuläret uppger alla fyra informanterna att engelska är det språk de talar mest. Informanternas svar i intervjuerna ger bland annat information om informanternas bakgrund och hur deras användning av svenska sett ut under årens lopp. Informanterna har som en del av intervjun fått titta på en bildserie som består av tecknade bilder utan ord. Denna bildserie har informanterna ombetts berätta om muntligt.

Intervjuernas längd varierar från drygt 18 minuter till drygt 45 minuter. Även informanternas talhastighet varierar. De inspelade samtalen rör sig främst kring den intervjuades bakgrund, liv och språkliga historia. Minnen och anekdoter från gångna tider förekommer också i dessa förhållandevis fria samtal.

Larsson et al (2012) nämner att Folke Hedblom och Torsten Ordéus under 1960-talet gjorde ljudupptagningar av amerikansvenskt tal producerat av första till fjärde generationens svenska immigranter i Amerika (Larsson et al. 2012:263). Hedbloms och Ordéus främsta intresse var dock att undersöka svenska dialekter i Amerika (Hedblom 1963, 1970, 1978 och 1981), inte att utforska heritage language. Detta begrepp definieras av Larsson et al. (2015) som ”a first language which is not the dominant language in the society”. (Larsson et al. 2015:360)

Efter denna genomgång av materialet och projektet Svenskan i Amerika följer i nästa avsnitt en presentation av studiens informanter.

5.2. Informanterna

De fyra informanterna i denna undersökning, två kvinnor och två män, heter Dolly, Martha, Albert och Konrad. Namnen är fingerade. Informanterna var vid intervjutillfällena åren 2011 – 2012 mellan 77 och 93 år gamla. De har varit yrkesverksamma eller haft någon typ av yrkesliknande sysselsättning tidigare i livet.

5.2.1. Dolly

Dolly föddes 1920 i Minnesota. Båda hennes föräldrar var från Sverige och man talade svenska i hemmet. Språksituationen är vid intervjutillfället att hon föredrar att tala engelska, och det framgår av det skrivna formuläret att det är det språk hon oftast talar. Hon har en bror hon talar svenska med varje dag. Hon har även vänner hon talar svenska med. Hon skriver aldrig på svenska, berättar hon, men däremot händer det att hon läser böcker och tidningar på svenska. Dolly har arbetat på sin gård. I början av intervjun säger hon på svenska att hon ”är rädd”, men allteftersom samtalen fortskrider verkar hon allt mindre rädd. Dolly har ofta svårt att hitta rätt ord och längre formuleringar på svenska, och uttrycker sig med ganska stor möda på detta språk. Intervjun med Dolly flyter inte väl eftersom hon saknar många ord och uttryck i svenskan.

5.2.2. Martha

Martha föddes i Illinois 1918 och hade svenska föräldrar. Man talade både svenska och engelska i hennes barndomshem, men idag föredrar Martha att tala engelska. Hon har numera ingen i USA att tala svenska med. Det är när hon skriver jultext som hon använder svenska i skriven form, och det händer att hon läser böcker på svenska. Förr hände det även att hon läste tidskrifter på svenska, men inte nu längre. Martha har varit lärare för yngre barn. Hon talar en mångordig svenska med gott flyt i många av de samtalsämnen som kommer upp i intervjun.

5.2.3. Albert

Albert föddes år 1919 i Värmland, men flyttade till Amerika som nyfödd. Båda föräldrarna var från Sverige, och man talade endast svenska i hemmet när Albert växte upp. Albert arbetade som brevbärare. Idag använder Albert mest engelska, och det är det språk han föredrar att tala. Albert talar ibland svenska med sina barn, och han använder detta språk även med andra släktingar, både i USA och i Sverige. Även med vänner i Sverige och i USA kommunicerar han på svenska. Albert uppger att han nästan aldrig skriver på svenska. Han talar en ganska fåordig svenska, och lyssnaren märker snabbt att han inte använder svenska så mycket numera.

5.2.4. Konrad

Konrad föddes i Minnesota år 1933. Han har varit yrkesverksam som ingenjör. I Konrads barndomshem talade man svenska. Båda föräldrarna var födda i Sverige. Det händer nästan aldrig numera att Konrad talar svenska, för det finns inte många kvar i hans umgängeskrets som han kan tala detta språk med. Han försöker tala svenska med sina barn emellanåt, och han har några vänner som han kan kommunicera med på svenska, enligt informationen i formuläret. Konrad använder aldrig svenska i skriftlig form. Konrads svenska flyter på väl, och han har ett gott ordförråd på detta språk.

5.3. Urval och avgränsning

Informanterna i denna undersökning har valts ut av det skälet att alla fyra har levt hela sitt liv i Amerika, med undantag för att en av dem kom till Amerika kort efter födseln. De hade alla huvudsakligen svenska som kommunikationsspråk i hemmet under barndomen; svenska är deras förstaspråk. En annan gemensam nämnare är att alla fyra har haft någon form av yrkesverksamhet under livet. Urvalet gjordes efter genomlysning av flera intervjuer och genom att jämföra de enkäter informanterna hade fyllt i i samband med intervjutillfällena.

Urvalet för denna undersökning har även gjorts med fokus på den kodväxling som sker då svenskan är så kallat matrispråk och engelskan är inbäddat språk (Myers-Scotton 1993). För en beskrivning av dessa begrepp, se avsnitt 3.2.1. Denna undersökning beskriver kodväxling och annan språkväxling ur ett grammatiskt perspektiv, men även ur ett sociolingvistiskt deltagar- och diskursorienterat perspektiv. Detta sociolingvistiska perspektiv har beskrivits av bland andra Auer (1998).

Studien riktar in sig på de delar av konversationerna där intervjuaren talar svenska och informanten svarar på svenska, men med inslag av kodväxling där språkliga element på engelska förekommer. Det finns visserligen fall hos de fyra informanterna där kodväxling sker på ett sådant sätt att de övergår till att tala enbart engelska i längre, sammanhängande sekvenser, men dessa fall av kodväxling har lämnats därhän, främst för att omfånget på denna uppsats inte tillåter undersökning av ett större antal språkliga fenomen än dem som valts ut för denna undersökning.

I det inspelade materialet finns även flera exempel på att intervjuaren väljer att tala engelska för att göra sig förstådd i samtalet, och informanten svarar då på engelska. Dessa samtalssekvenser har inte analyserats, då det kan antas att intervjuarens fråga på engelska leder till ett svar på engelska från informanten. I de samtal jag har lyssnat på visar det sig stämma, och då betraktar jag inte informantens val av engelska som kodväxling, utan som ett svar på engelska i en engelsk kontext, och därmed inte relevant för denna undersökning.

5.4. Metod

Metoden har varit såväl kvantitativ som kvalitativ. Först har de fyra informanternas sammantagna språkväxling i hela intervjun undersökts kvantitativt, och resultaten har sammanställts och redovisas. Därefter har språkväxlingen analyserats och redovisas i kvalitativt hänseende, det vill säga olika typer av kodväxling och annan språkväxling redovisas. Även andra relevanta språkliga drag, som semantisk konvergens och lån, redovisas.

För att kunna redovisa och beskriva resultaten har språkväxlingstyperna kategoriserats. Kategorierna beskrivs närmare i kapitel 4. De övergripande språkväxlingskategorier som använts är intersententiell kodväxling, intrasententiell kodväxling, tag-kodväxling, lån och semantisk konvergens.

Analys av hela intervjuerna med de fyra informanterna har gjorts genom ett antal genomlyssningar samt genom transkription av de delar som har relevans för undersökningen, det vill säga de delar av intervjuerna där informanterna växlar till engelska i svensk kontext. För att i skrift kunna återge de delar av samtalen i intervjuerna som visar exempel på de fenomen jag har studerat har jag transkriberat dessa samtal. Varje transkription har försetts med en tidsangivelse, till exempel (24:31). Den betecknar den tidpunkt i inspelningen där den transkriberade delen av samtalet börjar. Transkriptionen utgår från den modell som används av Norrby (2014:110 – 111):

?	frågeintonation
ː	svag frågeintonation
,	jämn slutton
.	fallande ton
(.)	paus, under 0,5 sekunder lång
(0.6)	paus, mätt med tiondels sekunder
°°	svag röst
:	förlängning av ljud
öum/a/a:/e/e:	tvekljud (transkriberas som det sägs)
haha	skratt
[överlappande tal
(())	återger min kommentar av något som händer i samtalet
[[]]	ersätter element i transkriptionen som inte kan skrivas i klartext, av hänsyn till informantens integritet

Informanternas namn har i transkriptionerna förkortats med första bokstaven i respektive förnamn. Förutom informanterna själva deltar i ett samtal brodern till en av informanterna, och denne har fått beteckningen D2 i transkriptionen. Den person som leder samtalet i intervjuerna har i transkriptionerna fått beteckningen I1. Då det är två intervjuare i samtalet har intervjuare nummer två fått beteckningen I2. Intervjuare 2 är mer av en assisterande intervjuare. Följande förkortningar förekommer i transkriptionerna:

Konrad, K
 Albert, A
 Martha, M
 Dolly, D
 Dollys bror, D2
 Person som nämns i en av intervjuerna, B
 Intervjuare 1, I1
 Intervjuare 2, I2

De informanter som ingår i projektet SVAM har intervjuats, och dessa intervjuer har lagrats på ljudfiler och i många fall även på videofiler. Dessutom har informanterna fyllt i ett formulär där de har fått besvara frågor bland annat om föräldrarnas språk samt hur ofta och i vilka situationer de själva talar svenska (Larsson et al. 2015). De fyra intervjuer som analyseras i uppsatsen har genomlyssnats i sin helhet för att dokumentera och jämföra informanternas språkbruk.

Informanterna som har deltagit i projektet SVAM har fått information om vad intervjuerna de deltog i skulle användas till, och har givit sitt medgivande till detta. Det faktum att

informeranter kan påverkas av medvetenheten om att de är iakttagna har av Labov (1972) beskrivits som *Observer's Paradox*:

The aim of linguistic research in the community must be to find out how people talk when they are not being systematically observed; yet we can only obtain these data by systematic observation. (Labov 1972:209)

Samtidigt som deltagarna fick information om intervjuernas syfte och gav sitt medgivande till att medverka i dem blev de medvetna om att talsituationen hade ett särskilt syfte. Möjligheten finns då att det tal informanterna producerade i intervjuerna inte blev av samma art som det skulle ha blivit om de inte hade varit iakttagna.

Hasselmo (1974) kommenterar också intervjusituationen: "Närvaron av en intervjuare innebär ett osäkerhetsmoment; talsituationen kan vara mer "formell" än vid samtal mellan "gamla bekanta"." (Hasselmo 1974:193)

I detta avsnitt har material, informanter, urval, begränsning och metod beskrivits, och i nästa avsnitt presenteras studiens resultat.

6. Resultat

Detta avsnitt innehåller en redogörelse för undersökningens resultat. Först beskrivs de inledande, översiktliga iakttagelser som gjorts under analysen av de inspelade intervjuerna med informanterna. I nästa del redovisas en översiktlig sammanställning av de resultat som framkommit. Därefter följer en mer detaljerad redogörelse för varje kategori av resultaten. I den avslutande delen av detta avsnitt sammanfattas resultaten av undersökningen.

6.1. Inledande iakttagelser

Intervjuerna med de fyra informanterna har genomförts på delvis olika sätt, vilket gör att resultaten från dem inte i alla avseenden är jämförbara.

För det första skiftar de rumsliga förutsättningarna för intervjuerna. Intervjuerna med Dolly, Albert och Konrad sker på en plats, det vill säga intervjuare och informant sitter på samma plats från intervjuens början till dess slut. Intervjun med Martha däremot sker i flera rum, något som framgår av diverse ljud som uppkommer då intervjuerna och informanten under samtalsgången förflyttar sig i Marthas bostad. Bytet av intervjuplats framgår även av vad samtalsdeltagarna säger till varandra. På detta sätt förflyttas i intervjun med Martha fokus

från det intervjuaren ursprungligen har planerat att fråga om till spontant uppkomna samtalsämnen och kommentarer. I de andra intervjuer som analyseras i denna undersökning är samtalen i högre grad knutna till den i förväg uppgjorda planen, då intervjun sker på en enda plats och intervjuaren till övervägande del håller sig till de planerade frågorna.

För det andra varierar informanternas svenska tal i intervjusituationen så till vida att två av dem, Martha och Konrad, talar förhållandevis obesvärat på svenska, medan Dolly och Alberts svenska inte flyter på lika obehindrat. Sannolikt medför även detta variationer beträffande förekomsterna av kodväxling och övrig språkväxling hos de fyra informanterna.

Ovanstående observationer kring insamlandet av data i intervjuerna är mina subjektiva iakttagelser, och de redovisas eftersom det finns skäl att anta att dessa omständigheter är av betydelse för de resultat som framkommit, samt för tolkningen av dessa resultat.

6.2. Översiktlig sammanställning av resultat

I denna del finns en inledande översikt över resultaten av de undersökta kategorierna. I de avsnitt som sedan följer redogörs för resultaten mer i detalj.

6.2.1. Kodväxling

I tabell 1 återfinns en sammanställning av de förekomster av kodväxling som har påträffats i materialet. Tre kategorier av kodväxling redovisas: intersententiell och intrasententiell kodväxling samt kodväxling med påhäng/tags.

Tabell 1. Sammanställning av undersökningens resultat beträffande olika typer av kodväxling till engelska, där svenska är matrisspråk.

Informant	Intersententiell kodväxling	Intrasententiell kodväxling	Påhäng/tags	S:a
Dolly	11	6	1	18
Martha	12	7	1	20
Albert	1	7	3	11
Konrad	9	16	1	26
S:a	33	36	6	75

I enlighet med Poplacks (1980) strukturmodell redovisas kodväxlingen i tre kategorier: intersententiellt, intrasententiellt och med påhäng/tags. Tabell 1 visar att de fyra informanterna i denna undersökning kodväxlar sammanlagt 75 gånger. Antalet förekomster hos de fyra varierar från 11 hos Albert och 18 hos Dolly, till 20 hos Martha och 26 hos Konrad.

Av tabell 1 ovan framgår att den intersententiella kodväxlingen med elva förekomster är den vanligaste kodväxlingstypen hos Dolly. Hon kodväxlar sex gånger intrasententiellt och en gång med tag-kodväxling.

Marthas kodväxling är mest frekvent intersententiellt; hon kodväxlar tolv gånger på detta sätt. Martha kodväxlar sju gånger intrasententiellt, och i ett fall kodväxlar hon genom påhäng/tag.

Hos Albert finns ett exempel på intersententiell kodväxling, medan intrasententiell kodväxling förekommer i sju fall. Vidare uppvisar Albert tre förekomster av påhäng/tags. Albert har det sammanlagt lägsta antalet kodväxlingar.

Konrad är den informant som har det sammanlagt största antalet kodväxlingar, då han uppvisar 26 förekomster totalt. Konrad producerar med sina 16 intrasententiella kodväxlingar flest förekomster av denna växlingstyp. Hos Konrad finns nio fall av intersententiell kodväxling och ett fall av kodväxling med påhäng/tag.

6.2.2. Jämförelse av kodväxlingsförekomster

Vid en jämförelse av denna undersökningens fyra informanter blir det tydligt att det finns flera skillnader mellan dem när det gäller antal kodväxlingar. Den informant som har sammantaget flest kodväxlingar uppvisar drygt dubbelt så många förekomster som den som har det minsta antalet: Konrad kodväxlar sammanlagt 26 gånger, medan Albert kodväxlar elva gånger. Den intersententiella kodväxlingen varierar också mellan informanterna, då Dolly och Martha gör det elva respektive tolv gånger i sina intervjuer, medan Konrad kodväxlar nio, och Albert endast en gång på detta sätt. Största antalet förekomster av intrasententiell kodväxling, 16 stycken, finns hos Konrad. Dolly uppvisar sex förekomster, Martha sju och Albert sju förekomster av intrasententiell kodväxling. Kodväxling med påhäng/tags är den växlingstyp som har lägst antal förekomster hos undersökningens informanter då Albert uppvisar tre förekomster, medan Dolly, Martha och Konrad endast uppvisar ett exempel vardera på tag-kodväxling.

6.2.3. Lån

I denna studie framkommer att det finns sammanlagt tio exempel på lån hos informanterna. Inte alla uppvisar förekomster på lån, utan det är endast Albert och Konrad som använder denna typ av språkväxling. Albert berättar i exempel 10 hur föräldrarna livnärde sig när de hade emigrerat till Amerika:

Exempel 10. *farma* (02:52)

01 A men e: när'n komme här så (.) hade'n kreatur å **farma**
02 litegranna å:
03 I1 °så° lite (.) men inte skog (.) här då,
04 A ja,

Albert beskriver föräldrarnas arbete som jordbrukare, och att de *farma*. Det engelska verbet *farm*, i betydelsen 'bedriva jordbruk' uttalas med svenskt uttal, /farma/, med grav accent, och har försetts med det svenska suffixet -a. Den fonologiska och morfologiska överensstämmelsen med svenskt uttal och svensk morfologi gör att *farma* betecknas som ett lån.

6.2.4. Semantisk konvergens

Tabell 2 nedan visar det sammanlagda antalet förekomster av semantisk konvergens som har påträffats hos informanterna.

Tabell 2. Antal fall av semantisk konvergens

Informant	Semantisk konvergens
Dolly	1
Martha	15
Albert	13
Konrad	8
S:a	37

Semantisk konvergens kategoriseras i denna undersökning inte som kodväxling, och denna språkväxling har därför placerats i en särskild kategori. Tabell 2 ovan redovisar 37

förekomster av semantisk konvergens hos de fyra informanterna i denna undersökning. En mer detaljerad redovisning av förekomsterna av semantisk konvergens finns i avsnitt 6.5.2. nedan.

Efter den översiktliga resultatsammanställningen ovan följer i nästa avsnitt en mer detaljerad redovisning av resultaten.

6.3. Resultat redovisade i kategorier

I detta avsnitt presenteras resultaten mer i detalj och illustreras med exempel.

6.3.1. Intersententiell kodväxling

Tabell 3 visar att intersententiell kodväxling förekommer sammanlagt 33 gånger hos informanterna, och att det är stor variation mellan informanterna beträffande antalet förekomster.

Tabell 3. Antal fall av intersententiell kodväxling hos de fyra informanterna

Informant	Intersententiell kodväxling
Dolly	11
Martha	12
Albert	1
Konrad	9
S:a	33

Alla de fyra informanterna kodväxlar intersententiellt, även om antalet förekomster varierar mycket: från en förekomst hos Albert till tolv förekomster hos Martha. Martha använder sig av intersententiell kodväxling när hon berättar om sin pappas arbete i skogen:

Exempel 11. He was a lumberjack in canada (04:23)

01 M (suckar)) (.) får jag tala (.) bara svenska eller (.)
02 e de, haha
03 I1 kan blanda, haha
04 M blanda ihop litegrann.
05 I1 haha
06 M (.) **he was a lumberjack in canada** (.) |vad heter en
07 **lumberjack** på svenska, [skogsarbetare?
08 I1 [skogs ja: mm

Martha frågar först intervjuaren på svenska om hon måste tala svenska hela tiden, och intervjuaren svarar att hon ”kan blanda”, en kommentar som Martha bekräftar genom att delvis upprepa intervjuarens svar. Därefter berättar Martha först i en mening på engelska vilket arbete pappan utförde och var någonstans han arbetade, varpå hon i nästa mening kodväxlar till svenska och frågar intervjuaren med en hel mening på svenska vad ordet för *lumberjack* är på svenska. Den plats inom Marthas tur som kan uppfattas som en övergång från en mening till nästa är i transkriptionen markerad med ett lodrätt streck.

6.3.2. Intrasententiell kodväxling

Intrasententiell kodväxling är den mest frekventa kodväxlingstypen i materialet. I det följande redovisas först det sammanlagda antalet förekomster av intrasententiell kodväxling, därefter redogörs i tur och ordning för respektive underkategori av intrasententiell kodväxling. Till sist redovisas antalet förekomster av bokstavering som sker intrasententiellt.

Tabell 4. Antal fall av intrasententiell kodväxling hos de fyra informanterna

Informant	Intrasententiell kodväxling
Dolly	6
Martha	7
Albert	7
Konrad	16
S:a	36

Som redan nämnts kodväxlar alla informanter i denna undersökning intrasententiellt. Tabell 4 visar att antalet förekomster av den intrasententiella kodväxlingen varierar mellan informanterna: Dolly uppvisar här det lägsta antalet med sina sex förekomster, medan Konrad uppvisar det högsta antalet förekomster med sina 16 intrasententiella kodväxlingar.

I nästa avsnitt redogörs för resultaten i de olika kategorierna av intrasententiell kodväxling.

6.3.2.1. Kodväxling av enstaka ord

I tabell 5 redovisas det sammanlagda antalet förekomster av intrasententiell kodväxling av enstaka ord.

Tabell 5. Intrasententiell kodväxling av enstaka ord, ordklassvis

Informant	Kodväxling av substantiv	Kodväxling av interjektion	Kodväxling av adjektiv	S:a
Dolly	2	3	0	5
Martha	6	0	1	7
Albert	1	4	0	5
Konrad	6	3	1	10
S:a	15	10	2	27

Av tabell 5 framgår att det främst är substantiv som kodväxlas i kategorin enstaka ord, då 15 av de sammanlagt 27 växlingarna av enstaka ord utgörs av substantiv. Interjektioner är den näst största kategorin bland enstaka ord som kodväxlas, då interjektioner förekommer i sammantaget tio fall i denna kategori hos undersökningens informanter. Tre av förekomsterna av interjektioner utgörs av uttrycket *pardon*, och dessa tre återfinns hos Albert. Andra interjektioner som används av informanterna och som förekommer som enstaka ord är *yeah* och *no*. I följande exempel berättar Dolly om sin språkliga situation vid skolstarten:

Exempel 12. no (07:22)

01 D ja kunde inte tala engelska när ja börja (.) skolan
 02 I1 kunde du inte
 03 D **no**

Dolly berättar på svenska att hon inte talade engelska vid skolstarten, och intervjuaren kommenterar detta på svenska. I nästa tur svarar Dolly med interjektionen *no* som enstaka ord på engelska. Dolly använder sig av kodväxling av en enstaka konstituent även i exempel 13. Hon använder det engelska substantivet *teacher* i den svenska kontexten i sin berättelse om hur hon uppmanades av läraren att börja tala engelska:

Exempel 13. teacher (07:45)

01 D ho sa ti mej **teacher** (.) ho sa (0.6)
 02 nu: ska du lära dej engelska (1.4)
 03 I1 gjorde du de då
 04 D inte the ne- kn- e: de va inte näste dagen

Dolly inleder meningen på svenska, men växlar till engelska då hon ska säga ett enskilt ord på engelska: substantivet *teacher*. Därpå återgår Dolly till svenska och berättar vidare om händelsen på detta språk. Frånsett att hon, som det verkar, påbörjar ett uttryck, *the ne-*, på engelska inne i den påföljande meningen, berättar Dolly vidare på svenska.

6.3.2.2. Kodväxling av flerordssekvenser

Kodväxling av flerordssekvenser redovisas i tabell 6, och av sammanställningen framgår att antalet förekomster av denna kodväxlingstyp är låg: Sammanlagt fyra förekomster finns i materialet, och de är fördelade på tre fall hos Konrad och ett hos Dolly. De två andra informanterna uppvisar inga förekomster i denna kategori.

Tabell 6. Antal intrasententiella kodväxlingar av flerordssekvenser

Informant	Kodväxling av flerords- sekvenser
Dolly	1
Martha	0
Albert	0
Konrad	3
S:a	4

Kodväxling av flerordssekvenser inom en mening förekommer hos två av informanterna. Konrad berättar vid ett tillfälle att en person ska utforma en gravsten, och han uppvisar då en av sina tre förekomster av kodväxling av en flerordssekvens inom en mening:

Exempel 14. *the face on the gravestone* (16:16)

01 K du vet [e:
 02 I1 [mm, mm
 03 K nuförtiden vill dom ha (.) a: (0.6)
 03 I1 jaha:
 04 K **the face**
 05 I1 just de [ja
 06 K [on the gravestone

Konrad börjar meningen på svenska, men när han ska berätta att ett porträtt skulle placeras på gravstenen växlar han inom meningen till engelska i ett flerordsuttryck: *the face on the gravestone*. Intervjuarens respons *just de ja* signalerar till Konrad att hans kodväxling till engelska fungerar som ett sätt att göra sig förstådd.

6.3.2.3. Kodväxling flera gånger inom en mening

I det undersökta materialet finns hos två av informanterna exempel på kodväxling flera gånger i samma mening. I tabell 7 redovisas de förekomster som hittats i materialet.

Tabell 7. Intrasententiell kodväxling flera gånger i samma mening

Informant	Kodväxling flera gånger i samma mening
Dolly	0
Martha	0
Albert	1
Konrad	3
S:a	4

Tabell 7 innehåller en sammanställning av antalet fall där kodväxling sker flera gånger inom en mening. Exempel 15 nedan visar att Konrad kodväxlar flera gånger i en mening när han berättar att hans farfar hade begravts och att hans pappa inte hade råd med en gravsten, varför denne i stället skulle ordna med ett träkors på graven:

Exempel 15. *carved* ... (15:27)

01 K så far behövde (.) kors å: å: sku (.) å hade namne
 02 **carved** (.) me(.) me **date of birth and death on the cross** |
 03 (0.7) men (0.6) de va borta

I exemplet ovan inleds meningen på svenska, men Konrad växlar till engelska när han berättar att pappan lät rista in namnet på träkorsset: *carved*. Kodväxlingen sker från matrisspråket svenska till det inbäddade språket engelska då Konrad använder ordet *carved*. Därefter återgår Konrad till svenska när han använder ordet *me* (med), varpå han åter växlar till engelska i

uttrycket *date of birth and death on the cross*. I meningen som följer berättar han vidare på svenska.

6.3.2.4. Kodväxling vid bokstaving

I materialet finns exempel på att kodväxling sker intrasententiellt i samband med bokstaving av det egna eller andras namn. Informanten vill förklara för intervjuaren hur namnet stavas, och bokstaverar då med tydligt engelskt uttal av samtliga bokstäver.

Tabell 8. Antal intrasententiella kodväxlingar i samband med bokstaving

Informant	Kodväxling vid bokstaving
Dolly	0
Martha	0
Albert	1
Konrad	0
S:a	1

Albert kodväxlar intrasententiellt vid ett tillfälle i samband med bokstaving av sitt eget namn. Kodväxlingen utgörs här av en övergång till engelskt uttal av bokstäver i en tur som i övrigt sägs på svenska. Exempel 16 återfinns i intervjun med Albert. För att inte riskera att röja informantens identitet har jag ersatt transkriptionen av bokstavingen med ordet ”efternamn” inom dubbelklamrar: [[efternamn]].

Exempel 16. [[efternamn]] (19:36)

01 I1 [[efternamn]] me e:?

02 A °ja° (0.8) ((bokstaverar sitt efternamn med engelskt uttal av bokstäverna))

Albert har i likhet med de andra tre informanterna endast gått i skolan i Amerika, där undervisningen skedde på engelska. Det finns därför skäl att anta att detta orsakar en övergång till engelska i samband med uttalet av bokstäverna vid bokstavingen.

Bokstaving med engelskt uttal av bokstäverna förekommer även hos Martha och Konrad, men i dessa fall sker bokstavingen intersententiellt.

6.3.3. Kodväxling med påhäng/tags

I alla intervjuer med informanterna i denna undersökning förekommer kodväxling till engelska av språkliga element som inte är syntaktiskt integrerade i meningen. De kategoriseras i denna studie som påhäng/tags.

Tabell 9. Antal fall av påhäng/tag-kodväxling hos de fyra informanterna

Informant	Påhäng/tags
Dolly	1
Martha	1
Albert	3
Konrad	1
S:a	6

Tabell 9 visar att alla informanter använder sig av tag-kodväxling. I exempel 17 nedan beskriver Albert sitt nuvarande förhållande till svenskan, och att han har svårt att komma på ord han behöver då han talar detta språk:

Exempel 17. you know (08:24)

01 A så glömmet bort (.) **you know** så många ord,
02 I1 ja
03 A så hårt å (0.6) ellers så kan tala hele dan haha

Albert påbörjar i exempel 17 meningen på svenska men då han, som det verkar, vill involvera intervjuaren i sin framställning, kodväxlar han med det engelska påhänget *you know*, varpå han återgår till att berätta på svenska. Intervjuaren visar i sin taltur att hon är involverad i Alberts berättelse genom att säga *ja*, och genom denna kommentar uppmuntras Albert att i sin påföljande tur fullfölja meningen.

Diskurspartikeln *well* förekommer också i materialet som ett element som inte är syntaktiskt integrerat i meningen. Exempel 18 nedan illustrerar hur kodväxling sker med hjälp av *well*:

Exempel 18. well (02:41)

01 I1 va gjorde va gjorde dina föräldrar va dom (.) bönder?
02 A **well** (.) när han va i sverige så arbet'n opp nor

Albert inleder sitt svar genom kodväxling med *well* och säger därefter en mening på svenska: ”när han va i sverige så arbet’n opp nor”. *Well* står i inledningen på meningen, men är i syntaktiskt hänseende inte integrerad i den.

6.4. Övriga typer av språkväxling

De övriga typer av språkväxling som förekommer i denna studie är lån och semantisk konvergens, och nedanstående avsnitt innehåller en redogörelse för antalet fall av dessa växlingstyper, samt exemplifierar dem båda.

6.4.1. Lån

Två av undersökningens informanter, Albert och Konrad, uppvisar förekomster av språkväxling i form av lån, Albert i fyra fall och Konrad i sex av de sammanlagt tio fallen.

Tabell 10. Antal förekomster av lån hos de fyra informanterna

Informant	Lån
Dolly	0
Martha	0
Albert	4
Konrad	6
S:a	10

Ett av exemplen på lån finns i intervjun med Albert, som vid ett tillfälle berättar om lekar han deltog i som barn:

Exempel 19. hunta (16:05)

01 I1 sprang ni omkring här på prärien å lekte å,
02 spela ni fotboll eller va gjorde ni?
03 A å vi **hunta**! haha
04 I1 jaha: haha

Intervjuaren ställer på svenska en fråga om vad Albert gjorde som barn, och Albert svarar på intervjuarens fråga på samma språk. Inbäddat i den svenska kontexten finns ett verb med engelsk stam, men med tillägg av en svensk verbändelse: *hunta*. Det engelska verbet *hunt* har hos Albert fått ett uttal som fonologiskt överensstämmer med svenskt uttal, /hønt/, ett uttal

som är analogt med uttalet av det svenska substantivet *hund*, / hønd /. Vidare har det engelska verbet försetts med en svensk ändelse, -a. Albert realiserar preteritumformen *huntade* genom reducering av preteritumändelsen *-de*, något som är i enlighet med standardsvenskt uttal. Verbet *hunta* har, på samma sätt som exempel 7, *visita*, såväl morfologiskt som fonologiskt integrerats i den svenska kontexten och betecknas därför som lån.

6.4.2. Semantisk konvergens

Tabell 11 redovisar antalet fall av semantisk konvergens i materialet. Tabellen visar dels det sammanlagda antalet förekomster av semantisk konvergens, dels antalet fördelat på olika ordklasser.

Tabell 11. Semantisk konvergens. Förekomsterna ordnade efter ordklass

Informant	Sem. konv., subst.	Sem. konv., adj.	Sem. konv., verb	Sem. konv., adverb	Sem. konv., konj.	Sem. konv., pron.	Sem. konv., prep.	S:a
Dolly	0	0	1	0	0	0	0	1
Martha	0	0	5	1	0	1	8	15
Albert	0	5	1	1	0	0	6	13
Konrad	1	0	1	0	2	0	4	8
S:a	1	5	8	2	2	1	18	37

Den interindividuella variationen är stor gällande antalet fall av semantisk konvergens, då Dolly uppvisar en förekomst medan Martha uppvisar 15. Konrad uppvisar åtta, och Albert 13 förekomster. Intressant i denna sammanställning är att det är en förhållandevis stor andel prepositioner i sammanställningen över förekomsterna av semantisk konvergens. De utgör 18 av de sammanlagt 37 förekomsterna i denna kategori. Många av prepositionerna ingår i adverbialuttryck som uttrycker tid. Ett av dessa uttryck återfinns i intervjun med Albert, då han i exempel 20 berättar om sin yrkesverksamma tid som brevbärare i Amerika:

Exempel 20. för tretti år (07:01)

01 A ja gjorde dä (.) **för tretti år**

Albert använder här prepositionen *för* i tidsangivelsen, i stället för den förväntade prepositionen *i*, vilket skulle ha gett det standardsvenska uttrycket *i trettio år*. Den troliga förklaringen till att Albert använder *för* är likheten med den engelska prepositionen *for*, som

skulle ha använts om hela uttrycket hade sagts på engelska: *for thirty years*. Det är för övrigt intressant att konstatera att hälften av förekomsterna av semantisk konvergens finns just i ordklassen prepositioner. En stor andel av den semantiska konvergensen där prepositioner är involverade utgörs av prepositioner i tidsuttryck.

Andra exempel på semantisk konvergens finns i intervjun med samma informant i exempel 21, när Albert berättar att han studerade tyska i skolan:

Exempel 21. tog tysk; sjätte grade' (14:29)

01 A vi **tog** ä: (1.4) tysk i skolan,

02 I1 ja,

03 A ja tror ja va i e: (0.6) sjätte (0.8) **grade'**

Albert använder i exempel 21 uttrycket *tog tysk* i stället för standardsvenskans 'läste tyska' när han ska berätta att han studerade detta språk i skolan, och Alberts bruk av verbet *tog* i uttrycket kan förklaras med den semantiska likheten med standardengelskans *took* i uttrycket *took German*, 'läste tyska'. (Jämför även exempel 9 i avsnitt 4.6, *hård å förstå*.) För övrigt förekommer ännu ett exempel på semantisk konvergens i exempel 21 då Albert säger "i sjätte grade'", när han sannolikt menar det som i standardsvenskan heter 'i sjätte klass'. I engelskan används ordet *grade* då man vill uttrycka årskurs eller klass. I exempel 21 använder Albert ordet *grade'* med ett uttal som ligger nära det svenska 'grader', uttalat med grav accent som till exempel i uttrycket 'det är sex grader'.

6.5. Sammanfattning av resultaten

För att sammanfatta resultaten av denna undersökning kan först konstateras att kodväxling förekommer hos alla de fyra informanterna, även om de interindividuella skillnaderna är stora. Den vanligast förekommande kodväxlingskategorin är intrasententiell kodväxling, tätt följd av intersententiell kodväxling, men även tag-kodväxling förekommer.

Andra typer av språkliga fenomen som iakttagits i studien är lån och semantisk konvergens. Lån förekommer sparsamt, medan semantisk konvergens förekommer förhållandevis frekvent i materialet.

I det avsnitt som följer nedan diskuteras undersökningens resultat.

7. Diskussion

Syftet med denna undersökning är att studera och beskriva olika typer av kodväxling och andra typer av språkväxling i svenskan i Amerika. Såväl kvantitativ som kvalitativ metod har använts. Först undersöktes de fyra informanternas sammantagna kodväxling i hela intervjun, och resultaten av detta redovisas. Därefter analyseras kodväxlingen i kvalitativt hänseende genom att olika typer av kodväxling redovisas. Även semantisk konvergens och lån redovisas kvalitativt. Genom att använda både kvantitativ och kvalitativ metod har det varit möjligt att å ena sidan få en överblick över informanternas hela språkväxling och att å andra sidan få en detaljerad bild av hur växlingsmönstren ser ut hos varje individ för att kunna jämföra dem sinsemellan.

7.1. Aspekter på materialet

Resultaten av denna studie visar på ett stort antal skillnader mellan informanterna beträffande såväl kodväxling som övriga språkväxlingar. Det finns flera orsaker till skillnaderna. Ett skäl kan vara att medan Konrad och Martha kan uttrycka sig förhållandevis ledigt på svenska i ett varierat och ordrikt tal, visar Alberts och Dollys svenska på mindre variations- och ordriktedom. Alberts och Dollys svenska tal präglas av många pauser och mödosamt ordsökande. En annan möjlig orsak till skillnaderna mellan informanterna är att antalet kodväxlingar hos dem påverkas av det sammanlagda antalet sagda ord och meningar, och jämförbarheten av resultaten från de undersökta intervjuerna är därför liten. Ännu ett skäl till skillnaderna kan vara att intervjuernas längd varierar kraftigt mellan informanterna, något som naturligtvis också minskar jämförbarheten av resultaten från de fyra informanterna.

Studiens material utgörs av intervjuer med endast fyra informanter, vilket inverkar negativt på resultatens generaliserbarhet. Även om avgränsningen inverkar negativt på överförbarheten av denna studies resultat, kan resultaten ge en fingervisning om vad som kan vara intressant att gå vidare med i en större undersökning.

7.2. Aspekter på kategorisering och strukturering

Det är inte helt problemfritt att avgränsa kodväxling mot andra näraliggande fenomen som exempelvis semantisk konvergens och lån. Det har därför varit av vikt för undersökningens

resultat att begreppen definierats tydligt när resultaten av studien skulle redovisas. Det har varit av stor betydelse att i tidigare forskning finna stöd och belägg för definitionerna av de olika språkväxlingskategorierna för att på så goda grunder som möjligt kunna kategorisera de olika växlingstyper jag undersökt.

Etikettering av diskurspartikeln *well* är problematiskt, samtidigt som svårigheten att placera ordet gör det särskilt intressant. Omfattande forskning har gjorts på *well*, men ännu finns inte någon allmänt vedertagen åsikt om hur dess funktioner ska definieras och beskrivas. Naturligtvis är funktionen hos *well* inte i alla hänseenden jämförbar med funktionen hos *you know*: Medan det senare uttrycket ofta används som ett sätt att involvera en samtalspartner i det som sägs, har *well* flera olika typer av funktioner, som exempelvis att modifiera tidigare yttranden. Funktionen och betydelsen är hos *well* kontextberoende, vilket har påpekats av bland andra Mattsson (2009).

Poplacks (1980) strukturmodell har i denna studie visat sig vara en användbar modell att utgå ifrån för att åskådliggöra de viktigaste kodväxlingskategorierna och identifiera de individuella kodväxlingsdragen hos varje informant. Genom att sammanställa och jämföra de olika kategorierna av kodväxling som förekommer i materialet har jag funnit intressanta skillnader mellan de fyra informanterna. Beträffande kodväxlingskategorierna är det stora skillnader i antalet förekomster mellan informanterna. En av informanterna, Martha, kodväxlar mest intersententiellt, medan en annan, Konrad, kodväxlar mest i kategorin intrasententiella kodväxlingar. En tredje informant, Albert, skiljer ut sig när det gäller tagkodväxling, då han växlar tre gånger på detta sätt medan de övriga endast kodväxlar en gång vardera på detta sätt. Att genom jämförelser av antalet förekomster i olika kategorier finna så tydliga interindividuella skillnader ger indikationer på vad som kan vara intressant att göra till föremål för undersökningar på ett större antal informanter i det material som ingår i projektet *Svenskan i Amerika*.

7.3. Lexikala aspekter

Liksom i Hasselmo (1974) undersöks i denna studie *svenskan i Amerika* bland annat ur lexikal synvinkel. Kodväxling av enstaka ord, samt semantisk konvergens, har i denna studie kategoriserats utifrån ordklassstillhörighet. Beträffande vilka ordklasser som oftast kodväxlas fann Angermeyer (2010) i sin undersökning att den lexikala kategori som oftast är föremål för växling är substantiv, medan den näst största kategorin utgörs av verb. Dessa iakttagelser stämmer delvis med fynden i denna studie, men inte helt: Även i denna undersökning är

substantiv den största lexikala kategori som kodväxlas, men den näst största kategorin är inte verb, utan interjektioner. Adjektiv kodväxlas i några få fall i det material som undersökts i denna studie, medan det inte finns några verb som kodväxlas. I kategorierna lån och semantisk konvergens finns å andra sidan flera verb.

Ett mycket intressant resultat är att medan substantiv och interjektioner är de två ordklasser som kodväxlas mest, är det två andra ordklasser som återfinns i språkväxlingskategorin semantisk konvergens; i den sistnämnda kategorin är det nämligen prepositioner och verb som förekommer mest frekvent. Prepositioner står för hela 50 % av förekomsterna av semantisk konvergens, medan verb utgör cirka 22 % av förekomsterna i denna kategori. Semantisk konvergens är en typ av språkväxling som i denna studies material förekommer relativt frekvent. Detta språkväxlingsfenomen vore därför intressant att i en kommande undersökning analysera närmare.

7.4. Samtalsanalytiska aspekter

Auer (1998) påpekade att kodväxling är ett uttryck för talarens språkliga och kulturella kompetens i mer än ett språk, snarare än ett tecken på bristande förmåga i detta språk. I denna undersökning finns belägg som stöder Auers hypotes, då undersökningen visar hur informanterna överkommer språkliga dilemman i svenskan genom att i kortare eller längre sekvenser övergå till engelska. Att dess språkliga dilemman löses med hjälp av kodväxling visar sig genom att respondenten svarar jakande eller med instämmande hummanden eller andra ljud som kan tolkas som att lyssnaren förstår innebörden i det talaren säger. Detta kan ses som en indikation på att informanten med hjälp av kodväxlingen löser sitt språkliga dilemma att inte hitta rätt ord på svenska.

Å andra sidan kan vissa resultat i denna studie även ge belägg för att byte mellan språk är uttryck för brister i den språkliga kompetensen (Weinreich 1953), då informanterna i flera fall kodväxlar, varpå de i nästa mening frågar intervjuaren vad ordet eller orden heter på svenska. I dessa fall uttrycker informanten genom sin fråga att hon eller han saknar den språkliga kompetens som krävs för att uttrycka sig korrekt på svenska. Samtidigt kan den kompetens informanten besitter, och som tar sig uttryck i att be en samtalspartner om hjälp med en svensk översättning av ett engelskt ord, ses som en språklig förmåga som avhjälp det språkliga dilemman. Kodväxling, följd av informantens begäran om hjälp med översättning, kan i dessa fall ses som medel för att uppnå delad förståelse i samtalet.

Som nämndes i avsnitt 3.2 beskriver Poplack (1980) olika typer av övergångar som föregår kodväxling, nämligen flaggad övergång respektive mjuk övergång. I det material jag har undersökt finns knappt några fall av mjuka, omarkerade glidningar mellan språken, utan i de allra flesta fall föregås kodväxlingen av tvekljud som *a:*, *e:*, *öum*, etcetera. Dessutom föregås växlingen av kortare eller längre pauser i de flesta av kodväxlingssituationerna. Det vore intressant att i ett större material undersöka om det går att bekräfta att kodväxling föregången av en markerad övergång är vanligare än kodväxling som föregås av en omarkerad, mjuk övergång.

7.5. Sociolingvistiska aspekter

Den sociolingvistiska aspekten samtalsorienterad kodväxling, som förts fram av Blom och Gumperz (1972) och Auer (1998), bekräftas också i denna undersökning: Talarens växling till engelska kan förklaras av vilket samtalsämne denne avhandlar. För att kunna undersöka förekomster av kodväxling som kunde relateras till samtalsämnena som rörde exempelvis yrkeslivet, var det viktigt att vid materialurvalet till denna studie välja informanter som i någon mening hade varit yrkesverksamma. När några av informanterna avhandlar arbetsrelaterade samtalsämnena kodväxlas ibland ord som betecknar yrken och andra typer av sysselsättningar, som *lumberjack*, och *lumber barons*. När vissa informanter beskriver händelser som berör skolgången sker emellanåt kodväxling kring företeelser som är skolrelaterade, till exempel orden *teacher* och *subjects*.

Även de förekomster av bokstavering på engelska som förekommer i materialet skulle kunna beskrivas som samtalsorienterad kodväxling: Hasselmo (1974) påpekade att svenskamerikanerna hade en språksituation där engelska användes bland annat i skolan (ibid. 1974:111). Detta stämmer överens med mina iakttagelser i denna studie. En av de kodväxlingstyper som observerats i studien sker i samband med bokstavering av namn. Informanterna har endast gått i skolan i Amerika och undervisningen har skett på engelska. Som en följd av att engelska var det språk som användes i skolan lärde sig informanterna att bokstavera på engelska, vilket sannolikt är orsaken till att informanterna kodväxlar till engelska vid redogörelsen för stavningen av namn.

En annan sociolingvistisk aspekt som belyses i denna undersökning är att varje tur i ett samtal speglar hur talaren tolkar tidigare yttranden i samtalet, något som beskrivits av bland andra Atkinson & Heritage (1984). I exemplet på tag-kodväxling i avsnitt 6.3.3 beskrivs hur tag-kodväxlingen med uttrycket *you know* kan tolkas som ett sätt att involvera lyssnaren i

berättelsen, och tag-kodväxlingen får i detta fall lyssnaren att ge jakande respons, vilket i sin tur uppmuntrar talaren att fortsätta tala.

De fall av kodväxling som leder till längre engelskspråkiga sekvenser har av utrymmesskäl inte undersökts i denna studie, men det vore intressant att i en kommande studie även undersöka dessa kodväxlingar.

7.6. Framtida forskning

Studiens material utgörs av intervjuer med endast fyra informanter, vilket inverkar negativt på resultatens generaliserbarhet. Det skulle vara intressant att göra en mer omfattande studie på ett större antal informanter inom projektet Svenskan i Amerika kring något eller några av de språkväxlingsfenomen som studeras i denna undersökning, för att på så sätt sannolikt ha möjlighet att uppnå större generaliserbarhet i resultaten.

7.7. Avslutning

Det har varit mycket intressant att undersöka språkväxlingen hos de fyra informanter jag har studerat, och de resultat jag nu lägger fram bidrar med ytterligare kunskap om hur dagens amerikansvenska ter sig. Den metod och de analysverktyg jag använt mig av har bidragit till att ge en god bild av några nutida amerikansvenskars heritage language, med fokus på kodväxling och andra språkväxlingar.

Litteratur

- Angermeyer, Philipp 2010. Interpreter-mediated interaction as bilingual speech: Bridging macro- and micro-sociolinguistics in codeswitching research. *International Journal of Bilingualism* 14. 466 – 489.
- Atkinson, Maxwell & Heritage, John 1984. (red.), *Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis*. Cambridge.
- Auer, Peter 1998. A conversation analytic approach to code-switching and transfer. I: Heller, Monica (red.) *Code-switching: Anthropological and Sociolinguistic Perspectives*. 187 – 213.
- Blom, Jan-Petter & Gumperz, John 1972. Social meaning in linguistic structure: code-switching in Norway. I: Gumperz, John och Hymes, Dell *Directions in Sociolinguistics*. Cambridge. 407 – 434.
- Clyne, Michael 2003. *Dynamics of language contact: English and immigrant languages*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Garfinkel, Harold 1967. *Studies in ethnomethodology*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall
- Grosjean, François 1982. *Life with two languages*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Gumperz, John 1982. *Discourse strategies*. Cambridge
- Hasselmo, Nils 1974. *Amerikasvenska. En bok om språkutvecklingen i Svensk-Amerika*. (Skrifter utg. av Svenska språknämnden 51.) Stockholm: Esselte Studium.
- Hedblom, Folke 1963. Om svenska folkmål i Amerika. Från Landsmåls- och Folkminnesarkivets bandinspelningsexpedition 1962. *Svenska landsmål och svenskt folkliv 1962*.
- Hedblom, Folke 1970. Amerikasvenska texter i fonogram. 1. Hälsingland. Bergsjömål. Utskrift och kommentar. *Svenska landsmål och svenskt folkliv 1969*.
- Hedblom, Folke 1978. Hälsingemål i Amerika. *Svenska landsmål och svenskt folkliv 1977*.
- Hedblom, Folke 1982. Swedish Dialects in the Midwest: Notes from Field Research. *Svenska landsmål och svenskt folkliv 1981*.
- Heritage, John 1984a. A change-of-state token and aspects of its sequential placement. I: Atkinson, Maxwell & Heritage, John (red.), *Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis*. Cambridge. 299 – 345.
- Håkansson, Gisela 2003. *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur
- Labov, William 1972. *Sociolinguistic Patterns*. Philadelphia.
- Larsson, Ida, Tingsell, Sofia, Andréasson, Maia, Lyngfelt, Benjamin & Nilsson, Jenny 2012. Amerikasvenskan förr och nu. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 2:2012, Specialnummer: Norsk språk i Amerika.
- Larsson, Ida, Tingsell, Sofia & Andréasson, Maia 2015. Variation and Change in American Swedish. I: Johannessen, Janne & Salmons, Joseph (red.), *Germanic Heritage Languages in North America: Acquisition, attrition and change*. Philadelphia: John Benjamins
- Liddicoat, Anthony 2007. *An introduction to Conversation Analysis*. London: Continuum.
- Lindström, Jan 2008. *Tur och ordning. Introduktion till svensk samtalsgrammatik*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Mattsson, Jenny 2009. *The Subtitling of discourse particles: A Corpus-based study of well*,

- you know, I mean, *and* like, *and their Swedish translations in ten American films*. Göteborg: Institutionen för språk och litteraturer, Göteborgs universitet.
- Myers-Scotton, Carol 1993. *Social Motivations for Code-Switching*. Oxford: Oxford University Press.
- Myers-Scotton, Carol 1997, *Duelling languages: Grammatical structure in codeswitching* (2nd edition). Oxford, Oxford University Press.
- Norrby, Catrin 2014. *Samtalsanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Park, Hyung-Soon 2004. Kodväxling som fenomen – exemplet svenska-koreanska. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Poplack, Shana 1980. Sometimes I'll start a sentence in Spanish y termino en español: Toward a typology of code-switching. *Linguistics*, 18. 581 – 618.
- Poplack, Shana, Wheeler, Susan, Westwood, Anneli 1987. Distinguishing language contact phenomena: evidence from Finnish-English bilingualism. I: Lilius Pirkko & Saari, Mirja (red.), *The Nordic Languages and Modern linguistics* 6. 33 – 56.
- Psathas, George 1995. *Conversation Analysis: The Study of Talk in Interaction*. Thousand Oaks: Sage.
- Rothman, Jason 2009. Understanding the nature and outcomes of early bilingualism: Romance languages as heritage languages. *The International Journal of Bilingualism* 13. 155 – 163.
- Sacks, Harvey 1984, 'On doing "being ordinary" ', I: Atkinson, Maxwell & Heritage John (red.), *Structures of Social Interaction*. Cambridge: Cambridge University Press. 413 – 429.
- Schegloff, Emanuel 1997. Practices and actions. Boundary cases of other-initiated repair. *Discourse processes* 23. 499 – 547.
- Schegloff, Emanuel 2007. *Sequence Organisation in Interaction. A Primer in Conversation Analysis*. Vol. 1. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schourup, Lawrence 2001. Rethinking well. I: *Journal of Pragmatics* 33 (7). 1025 – 1060.
- Stålhammar, Mall. 1997. *Metaforernas mönster i fackspråk och allmänspråk*. Stockholm: Carlssons.
- Weinreich, Uriel 1953. *Languages in Contact*. The Hague: Mouton.
- Winford, Donald 2003. *An Introduction to Contact Linguistics*. Oxford: Blackwell.

Internetreferenser

- Amerikasvenskan idag <http://www.sprakochfolkminnen.se/om-oss/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/inblicken-2015/2015-03-16-amerikasvenskan-idag.html> Hämtad 2016-05-17.
- Svenskan i Amerika <https://sites.google.com/site/svenskaniamerika> Hämtad 2016-05-17.